

ר' עובדיה מברטנורא
 י חלבו אסור כחלב בהמה.
 כחלב שור וכשב ועז; ואין
 חייבין עליו כרת. להביא
 חטאת על שגגתו. וה"ה שאין
 לוקין עליו; ואינו נלקח בכסף
 מעשר לאכלו בירושלים.
 דשמא בהמה הוא, ואין לוקחין
 בהמה לבשר תאוה מכסף
 מעשר אלא להקריבה שלמים;
 וחייב בזרוע ובלחיים ובקיבה.
 דמרבין להו מקרא דכתיב
 (דברים יח) אם שה לרבות את
 הכזי: שהמוציא מחיבורו עליו
 הראיה. דאמר ליה בעל
 הבהמה לכהן אייתי ראיה דמין
 בהמה הוא ושקול. והלכה
 כר"א: יא לא כתב לו את
 הכזי. אע"פ שכתב לו שניהם
 לא היה דעתו אלא על ודאי
 בהמה או ודאי חיה. ורמב"ם
 פירש שאם כתב לו בהמתו
 לבד לא קנה את הכזי, דאמרינן
 ליה אייתי ראיה דבהמה הוא,
 ואם כתב לו חיתו לבד אמרינן
 ליה אייתי ראיה דחיה הוא.
 נראה מדבריו שאם כתב לו
 שניהן קנה ממה נפשך: אם
 אמר הריני נזיר שזה חיה או
 בהמה. בין שאמר הריני נזיר
 שזה חיה, בין שאמר הריני נזיר
 שזה בהמה ה"ו נזיר דספק
 איסורא לחומרא. ואפילו אמר
 הריני נזיר שזה חיה ובהמה, או
 שזה אינו לא חיה ולא בהמה,
 ה"ו נזיר מספק: ג א כיצד
 מפרישין. שבכרה. ואפילו לא
 נגמר הפרי, דכתיב (דברים כו)
 הנה הבאתי את ראשית פרי,

אמר (שמות לד, כ): "וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׁה", והכזי
 ספק שה ספק צבי:

משנה י

ביצד כזי שנה לבהמה? חלבו אסור באכילה
 כחלב בהמה - כחלב שור וכבש ועז, ואין חייבין
 עליו אם אכל את חלבו פרת, ואינו נלקח בכסף
 מעשר שני כדי לאכול בירושלים שאין לוקחים
 בהמה בכסף מעשר שני אלא להקריבה קרבן שלמים,
 והכזי אינו ראוי לכך, וחיב בזרוע ולחיים וקבה.
 רבי אליעזר פוטר כזי ממתנות כהונה, שהמוציא
 מחיבורו - הכהן הרוצה לקבל מתנות עליו הראיה
 להביא שהוא מין בהמה:

משנה יא

ביצד כזי אינו שנה לא לחיה ולא לבהמה?
 אסור משום בלאים עם החיה ועם הבהמה.
 אב הפותב בשטר מתנה את חיתו ובהמתו לבנו,
 לא כתב לו את הכזי שדעת הכותב היתה על
 ודאי בהמה או ודאי חיה, והכזי ספק. אם אמר:
 הריני נזיר שזה הכזי הוא מין חיה או מין בהמה,
 הרי הוא נזיר שבספק איסור הולכים לחומרא.
 ושאר כל דרכיו שנים לחיה ולבהמה בכך
 שטעון שהיטה פנה - כחיה וכנה - כבהמה,
 ומטמא משום נבלה ומשום אבר מן החי פנה
 וכנה:

פרק שלישי

תיאור הפרשת והבאת הביכורים

משנה א

ביצד מפרישין את הביכורים?
 יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבפרה

ביאורים והרחבות

עצמה היא, ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה אם מין בהמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 מין בהמה היא, ושל בית דושאי היו מגדלין מהן עדרים עדרים.

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ביכורים - פרק שלישי

משנת רפאל - תכה

- שהתחילה להבשיל, אֲשָׁכּוּל שְׁבֶבֶר, רְמוֹן שְׁבֶבֶר, קוֹשֶׁרֹוּ בְּגָמִי לְסִימֹן וְאוֹמֵר: הָרִי אֵלֹו בְּפוֹרִים¹⁰.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף עַל פִּי כֵן שִׁקְרָא שֵׁם בִּיכּוּרִים בּמְחׁוּבֵר, הוֹזֵר וְקוֹרָא אוֹתָם בְּפוֹרִים מֵאַחַר שִׁיתְלָשׁוּ מִן הַקֶּרֶקַע שְׁדוּרֵשׁ וְלִקְחָתָּ מִרְאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה" (דברים כו, ב) - מה בשעת הבאה צריך שיהא פרי, אף בשעת הפרשה צריך שיהא פרי, היינו פרי בשל. לכן לאחר התלישה חוזר ואומר: "הרי אלו ביכורים":

משנה ב

בִּיצֵד מַעְלִין אֶת הַבְּפוֹרִים לִירוּשָׁלַיִם? כָּל הָעִירוֹת שֶׁבְּמַעְמָד¹¹ מִתְּכַנְסוֹת לְעִיר שֶׁל ראש המַעְמָד ולא מביאים ביכורים כל אחד בפני עצמו, משום "ברוב עם הדרת מלך", וְלִנְיֵן בְּרַחֲוֹבָה שֶׁל עִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִין לְבֵתִים שלא ייטמאו בטומאת אוהל המת. וְלִמְשִׁבִים - בבוקר השכם

מתכנסות לעירו. של ראש המעמד, ולא היו מביאין בכוריהם כל אחד בפני עצמו משום (משלי יא, כח) דְּבָרֵב עִם הִדְרַת מֶלֶךְ: ולא היו נכנסים לבתים. מפני אהל הטומאה: ולמשכים. בבקר

ר' עובדיה מברטנורא בשעת הבאה הוא פרי, אבל בשעת הפרשה אין צריך שיהיה פרי אלא אפילו בוסר ואפילו פגין: הרי אלו בכורים. ואין צריך לקרות עוד שם אחר לקיטתו: ר' שמעון אומר אעפ"כ חוזר וקורא שם. דדריש ולקחת מראשית כל פרי האדמה, מה בשעת הבאה פרי אף בשעת הפרשה פרי, דבשעת קריאת שם צריך שיהיו הפירות בתלוש כמו בשעת הבאה. ואין הלכה כר"ש: ב כל העיירות שבמעמד. כ"ד מעמדות היו בישראל כנגד ארבעה ועשרים משמרות כהונה, ואנשי המעמד ישראלים, היו שלוחים מכל ישראל לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו משמר כל אחד בשבת הקבוע לו, והן נקראים אנשי מעמד:

ביאורים והרחבות

10. וכשתולש אותם בגמר בישולם אינו צריך לחזור ולקרוא עליהם שם ביכורים, שנאמר (דברים כו, י): "הנה הבאתי את ראשית פרי", ודרשו חכמים - בשעת הבאה למקדש בלבד צריך שיהא פרי, אבל בשעת הפרשה - אפילו בוסר ואפילו פגים - משקרא להם שם הרי הם ביכורים.

11. פירוש: שנינו במשנה תענית (ד, ב): "אלו הן מעמדות: לפי שצאמר (במדבר כח, ב): "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", וכי היאך קרבנו של אדם קרב, והוא אינו עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות. על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים, של לויים, ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות, כהנים ולויים עולים לירושלים, וישקאל שבאותו משמר מתפנסין לעריהן וקוראין במעשה כראשית". תיקנו נביאים הראשונים (שמואל ודוד) שיהיו כל ישראל מחולקים לעשרים וארבעה מעמדות (היינו עשרים וארבעה איזורים), המקבילים לעשרים וארבע משמרות כהונה ולוויה. מכל מעמד היה אחד מתוכו הממונה עליו, הנקרא 'ראש המעמד', והעיר שישב בה היתה העיר הראשית של כל עיירות המעמד. כל שבוע היה מעמד אחר שולח מתוכו אנשים לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו משמר, והם נקראים 'אנשי המעמד', ושאר האנשים של אותו מעמד היו מתכנסים לעריהם וקוראים במעשה בראשית.

הִיָּה הַמְּזֻמָּה - ראש המעמד אֹמֵר (ירמיה לא, ה):
"קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ":

משנה ג

הַקְּרוֹבִים לירושלים מְבִיאִים תְּאֵנִים וְעִנְבִים, וְהַרְחוֹקִים מירושלים מְבִיאִים גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים

שהם מתקיימים ומשתמרים טוב יותר.

וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לְפָנֶיהֶם, וְקִרְנָיו מְצַפּוֹת זָהָב לְשֵׁם הַיָּדוּד, וְעֵטְרָה שֶׁל עֲלֵי זֵית בְּרֵאשׁוֹ.

בראש השיירה היה הולך בעל חליל והיה **הַחֲלִיל**

מְזַבֵּחַ - מגן לְפָנֵיהֶם - שקולו נשמע עד למרחוק, עד שְׂמוֹנֵי קְרוֹב לְיִרוּשָׁלַיִם.

הִגִּיעוּ קְרוֹב לְיִרוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לְפָנֵיהֶם שְׁלִיחִים,

להודיע לאנשי ירושלים על בואם, **וְעֵטְרוּ אֶת**

בְּפוּרֵיהֶם - הניחו את הפירות היפים והמשובחים

למעלה, לשם עיטור ונוי¹².

הַפְּחוֹת - סגני הכהנים, **הַסְּגָנִים** של הלויים

וְהַגְּזָבְרִים הממונים על ההקדש **יּוֹצֵאִים לְקִרְאָתָם**

של עולי הרגל. **לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים הָיוּ יּוֹצֵאִים**

לקראתם, אם מרובים מרובים, ואם מועטים מועטים.

וְכָל בְּעָלֵי אֲמוֹנוֹת שְׁבִירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים

לְפָנֵיהֶם וְשׂוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹמָם: אַחֲינוּ אֲנִשֵּׁי

הַמְּקוֹם פְּלוֹנִי, בָּאתֶם לְשָׁלוֹם כלומר: בואכם

לשלום!¹³

ר' עובדיה מברטנורא

כשהם משכימים: המזמנה.

ראש המעמד: קומו ונעלה

ציון. ובדרך היו אומרים

שמחתי באומרים לי בית ה'

נלך. כשהגיעו לירושלים היו

אומרים עומדות היו רגלינו

בשעריך ירושלים, בהר הבית

היו אומרים הללויה הללו אל

בקדשו, בעזרה היו אומרים כל

הנשמה תהלל יה: ג תאנים

וענבים. כשהם לחים:

והרחוקים. מירושלים ואין

בכוריהם יכולים להתקיים כל

כך: מביאין גרוגרות וצמוקים.

תאנים וענבים יבשים: השור

הולך לפנייהם. ומקריבין אותו

שלמים: ועטרה של זית

בראשו. אית דאמרי לפי שהוא

קרוב לארץ יותר מכל שאר

אילנות שבשבעת המינים,

דכתיב (דברים ח) ארץ זית שמן.

ואית דאמרי לפי שאין בכל

שאר אילנות של שבעת

המינים אילן יפה ועלהו רענן

כמו הזית: ועטרו את בכוריהם.

וכיצד מעטרים, מי שהיו בכוריו

גרוגרות מעטרן בתאנים לחים,

מי שהיו בכוריו צמוקים מעטרן

בענבים לחים, ואם מביאים

ענבים היה מראה הטובים

והיפים שבכולם מלמעלה: הפחות.

סגני כהונה: והגזברים. הממונים על ההקדש: ולפי כבוד

הנכנסים. לפי רוב הנכנסים היו יוצאים, אם מרובים מרובים ואם מועטים מועטים: וכל בעלי

אומניות שבירושלים עומדים מפניהם. אע"ג דאין בעלי אומניות חייבין לעמוד מפני תלמידי

חכמים בשעה שעוסקים במלאכתם כדי שלא יתבטלו ממלאכתם, מ"מ היו חייבים לעמוד מפני

מביאי בכורים דחביבה מצוה בשעתה. ומטעם זה עומדים מפני נושאי המטה שהמת בה, ומפני

נושאי התינוק לברית מילה:

ביאורים והרחבות

12. **פירוש:** כיצד מעטרים? מי שהיו בכוריו גרוגרות, מעטרן בתאנים לחים. ומי שהיו ביכוריו צמוקים, מעטרן בענבים לחים. ואם מביאים ענבים, היה מניח את הטובים והיפים שבכולם

למעלה.

13. בגמרא חולין (נד, ב) מסופר על רבי חנא שהיה שולחני הפורט מעות. פעם אחת בא אליו